

REDACȚIA

Cărk Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.
Pe jumătate an .. 10
Pe 1 lună .. 2Nărl de Duminică pe an 4
coroane.Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
număr de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Cărk Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon ora: și comita: 502.

EMIGRAREA.

De Coriolan Pop.

De un șir lung de ani pâlcuiri valoroase de români își părăsesc vatra lor părintească și cuibul lor călduros și luând toaigul pribegei în mână, pleacă la America.

Își părăsesc satul de care îi leagă atâtea amintiri dulci, își părăsesc familia și țara, goniți de dorul de a munci, de a-și câștiga pâinea de toate zilele, care pâine nu și-o pot câștiga în patria lor, unde tot petecul de pământ e udat de sângele strămoșilor, unde tot codrul povestește de mândrie și vitejie și unde atât de dulce răsună doina, doina care moare.

Ți-se sfășie inima, când te gândești la aceia, cari emigrează și parcă simți ca și ei — sila de a părăsi gonit de foame, o țară în care dorm vecinic somn strămoșii, în care tatăl ne-a învățat să ne rugăm la Dumnezeu românește și în care țară atâtea nefericire și ură și foame și-a zidit cuibul.

Ani de zile s'a tot micșorat poporul român și abea acum ne-a trezit din adormire sunetul de alarmă: »Mântuiți pe cei perduți!« Mai bine zis: »Mântuiți neamul românesc!«

Prin toate ziarele și revistele cetiți despre emigrare, ba chiar și o polemie s'a început în chestia aceasta.

Totuși problema întreagă nu se tragează cu seriozitatea recerută. Sunt unii, cari susțin, că pricinele emigrării sunt băncile cu camăta lor prea naltă, iar alții că emigrarea e folositoare și din punct de vedere

economic și și cultural. Argumentul lor e, că emigranții agonisindu-și în țări străine oare-care avere și umblând prin țări străine, li-se lărgește cercul de vederi și întorcându-se în țară, măresc bogăția națională și ridică nivelul cultural.

Părerea aceasta e cu totul falză.

Acei, cari emigrează, își vând moșia lor în cele mai multe cazuri la străini și prin aceasta tendența noastră de a aduna cu cât mai mult pământ în mână românească, devine iluzorie.

Și acei, cari se reîntorc, în cele mai multe cazuri vin numai pentru a-și duce și familia în lumea depărtată, unde se muncește mai greu, dar unde existența e asigurată.

Aceia, care își vând moșia lor, devin proletari în sensul cel mai strict al cuvântului și întrând în atelierile industriale din America, se adapă din izvorul socialismului, și reîntorcându-se în patria lor, aduc cu sine ideile socialiste și îmbătați de ideile acestea devin cei mai incarnați agitatori.

Socialismul susține, că lucrătorii formează o clasă separată, ce trebuie să urască pe cealaltă, pe clasa burgheză.

Propagă astfel nenorocită luptă de clasă.

Unitatea poporului se zdruncină, dragostea ce trebuie să unească pe toți fiii acelei națiuni se schimbă în vrajbă, forța de coeziune a poporului se zdruncină și poporul slăbește.

Prin urmare socialismul, care are idee atât de înaltă pentru omenimea întreagă, poate fi de cel mai mare pericol pentru un popor în renaștere, cum e poporul român.

Emigrarea e oglinda stării economice a unei țări. Cu cât poziția economică într-o țară e mai zdruncinată, cu atât emigrarea ia proporții mai mari.

Emigranți sunt aceia, cari ne mai putând suporta lupta crâncenă de existență, lupta pentru pâinea de toate zilele, sunt siliți să-și părăsească țeara și să-și caute alt teren de muncă în țări străine.

E lucru trist că românul, care s'a distins nu odată prin modestia lui, îndestulându-se cu puțin, a trăit rău și amar secolii întregi, chinuit și batjocorit, românul care a ținut morțiș la moșia lui strămoșască, la limba maternă și la credința adevărată, luptând pentru aceste bogății naționale mai mult ca pentru viață, acum disperat își părăsește moșia, familia, și tot ce-i mai drag și mai scump și pleacă la America.

Să cercetăm mai deaproape chestia și vom găsi cauzele adevărate a emigrării.

Țăranul înainte de 40 de ani nu avea datorie; prețul pământului stătea în raport direct cu producțiunea pământului. Pe vremurile acestea țăranul o ducea bine.

De-atuncea împrejurările s'au schimbat. Prețul pământului s'a urcat înspăimântător, iar producțiunea stagnează. Prin urmare stricându-se relațiunea cea bună între capitalul investit în pământ în între venit, a scăzut și starea cea bună de mai nainte a țăranului și pierzându-se echilibrul, bietul țăran se scufundă tot mai tare în datorii care-l sugrumă și îl silesc să emigreze.

Cauza emigrării zace, cum vedem, în primul rând în starea economică zdruncinată. Cu excepția unor proprietari mari, moșia

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Chestiunea teatrală la noi.

De George Stoica.

Chestiunea teatrală la noi, cu tot fondul ei serios și cu toată menirea ei culturală, a rămas totuși o problemă nerezolvată. Se țin *adunări generale*, se discută, se tiparesc rapoarte, se dau burse, se trimit tineri în străinătate pentru studierea artei dramatice, se publică concursuri pentru piese originale, fără ca până în prezent să se fi făcut vr'o dare de seamă în această privință, se adună bani la fondul de teatru, se agit această chestiune, se face larmă de bălcu în jurul ei și rezultatul care e? Să vi-l spun eu! Unul dintre bursieri după ce a declamat »Boul și Vițelul« la Blaj, le-a tras blăjenilor un perdaf în gazetă, că au fost atât de amabili de l-au ascultat și a plecat în urmă la Berlin cu o bursă grascioară, altul s'a făcut popă, iar al treilea, căruia îi s'a detras ajutorul de mult, face apostolat cutreerând. — Dumnezeu știe cum, uneori mai bine primit, alteori făcând artă pentru artă — toate ținuturile locuire de români.

E a doua încercare pe care dl Zaharie Bârsan sprijinit de câțiva prieteni a pornit cu inimă curată și cu destul curaj pentru a putea înfrunta greutățile zilei de mâne și mai presus a mulțumii pretențiile unui public, în unele locuri mai cuminte, în altele mai puțin pricepător în ale artei.

Trebuie să fi prins cineva păreri atât de felurite ale ascultătorilor unui spectacol, trebuie să-i fi auzit răsând în momente, al căror tragic își ajunsese apogeul, pentru a-și putea da cineva seama cât de greșit e judecată arta la noi.

Nu se poate stabili prin sine în inima publicului nostru diferența între comedie și dramă, el e prea puțin instruit în această direcție și credința de a râde în teatru e generală în clasele noastre sociale.

Prea puțini sunt aceia, cari înțeleg o acțiune dramatică și inima lor o interpretează în mod sincer, cei mai mulți însă și mai ales acei, cari nici astăzi nu pot face deosebire între teatru și orice comedie de saltimbanet, cari nu cercetează teatru cu un scop mai nobil, pentru a-și nobilita sufletul, ci vin pur și simplu ca să se distreze, aceștia formează pătura greoaie, de care artistul se împiedică în drumul lui și îi îngreunează practica liberă a misiunii sale: arta și prin

artă luminarea și educația morală a masei poporului.

Iată motivul, care mă face să susțin, că nu necesitățile noastre culturale și sociale au dat naștere la noi artei dramatice, la noi arta nu s'a născut ca la francezi bună oară ca o necesitate, ci e o simplă copiere, o măimuțarie mai mult, care dacă n'am fi făcut-o, existența noastră nu era periclitată, dar dacă am adoptat-o, fie, nu e rău, să căutăm însă a o pricepe, să-i dăm o acțiune, să-i formăm un scop, căci altfel ea rămâne lux în viața noastră socială.

De aceea ea trebuie bine studiată, pusă pe baze solide de aceia, cărora poporul le-a încredințat mijloacele în acest scop; trebuie bine interpretată de cei cari sunt chemați a o face, pentru că încet-încet să putem observa foloasele ei arătându-se sub diferite acțiuni și forme în cugetul și faptele poporului nostru.

Să-mi fie ertat, să spun acum când caut să specific activitatea fiecăruia din cei doi factori principali, meniți să susțină și să nutrească arta la noi: conducătorii și artiștii, că până în prezent din partea celor dintâi n'am simțit o măsură hotărâtoare.

Adunarea generală ce se ține destul de regu-

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hoteluri, fabrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școli, comune și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea-ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 1-6 filleri.

Telefon 561.

Telefon 561.

**Magyar Benoid-gáz
Részvénytársaság.**

Arad, Pécskai ut 13|14.

Fără acitelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

țărănească e lucrată primitiv, rudimentar, sistemul nostru este cum îl numește Liebig: »Raubkultur«. Țărănimea e încă demi-feudală, economică și social neamancipată.

Raportul direct între capitalul investit în pământ și între venitul pământului s'a stricat prin faptul acela, că țăranul nu și-l știe ori nu-l poate lucra pământul intensiv.

Iar după aceasta vine rolul băncilor. Un împrumut agrar numai atunci poate fi productiv, dacă e pe termen lung și dacă e eficient.

Baronul Stein a spus la 1818 în camera prusiană, că creditul agrar nu e permis să întrecă de 4%, dacă vrea să ajute.

Băncile din Ungaria în general sunt foarte departe de %, aceasta și putem să fim mândri, că băncile române manipulează mai uman. Dar cu toate, că băncile române dau împrumuturi pe termen destul de lung și după împrumuturi, destul de ieftine, totuși adesea mult strică.

Procentul creditului agrar trebuie să stea în raport direct cu venitul capitalului băgat în moșie, numai așa poate fi productiv.

Ca motiv al stării economice zdruncinate, putem aminti construcția socială, care deși e tină, e deja putredă, și care trebuie, nu răsturnată, ci dărâmată și din ruinele ei clădită una nouă, bazată pe principii filozofice, pe baza de a munci, de a progresa, de a fi liber, fără de a zdrobi, fără de a suga sângele deaproapelui, fără de a-l nimici, ci noi să-l ridicăm pe el și nu el pe noi.

Poporul român din Ardeal e împărțit în două clase. Clasa țăranilor și clasa domnilor. Clasa mijlocie lipsește. Clasa domnilor e abea de un sfert de secol și cu toate că e născută din clasa țăranilor, s'a ridicat peste ea, trăește de pe spatele ei, și zilnic, se depărtează tot mai mult de ea. Și va veni timpul când țărănimea atinsă de curentul socialismului va privi fără deosebire pe toți domni cu surduc, de dușmanii ei, de exploatare ei și va părăsi lupta de rasă, dar va începe lupta de clase cu tot cortegiul ei de nenorociri.

Cel mai mare păcat e frica, spaima de a privi în față și a recunoaște adevărul. — El e crud — acest adevăr — dar numai el folosește. Să cercetăm adevărul.

Toți tinerii cu acel ideal intră în școală, ca să poată ajunge oameni învățați și să aibă o carieră liberă, ca astfel să-și poată jertfi și viața pentru poporul acesta chinuit.

Frumos ideal, dar puțini rămân pe terenul idealismului.

Intrând în viața practică, celor mai mulți lipsindu-le tăria sufletească, educația morală și cultura adevărată, se abat dela idealul lor, care l-au păstrat cu atâta zel în tinerețe în inimile lor fragede, și diploma, cariera liberă devine o forță de exploatare în mâna lor.

Aceștia azi compun »clasa superioară«, cum sunt advocații, medicii, preoții și învățătorii, trăiesc ori direct, ori indirect ca acționari la bănci din câștigul țăranului.

Din acest motiv tot mai tare se înstrăinează aceste două pături una de alta și rupându-se legăturile cele sfinte între ele, țăranul este tot mai mult privit, de o comoară de aur care trebuie exploatată.

Intre asemeni împrumuturi poate oare țăranul să prospereze? Starea țăranului de acum e mai rea ca pe timpurile iobăgiei, și dacă nu se iau măsuri serioase, acolo vom ajunge, că faimosul porc pe care un an întreg îl înconjură cu îngrijiri familia țăranului în speranță, că în ziua de Crăciun se va putea ospăta din belșug, va trece în curând în lumea legendelor, unde încă de mult au trecut vacile cu lapte. Țăranul va vorbi despre porc cum vorbește astăzi despre vacă, amintindu-și de el, ca de ceva trecut, făcând parte din »epoca de aur«, a vieții țăranului.

Asta o putem ajunge prin schimbarea sistemului agrar. Iar politica noastră, fiind bazată pe țăran, trebuie să fie în primul rând economică.

Acesta e terenul adevărat de muncă pentru iubitorii de neam și de muncă cinstită.

Munca e grea, fiind că pe terenul acesta s'a lucrat atât de puțin și e atât de mult

de lucrat, și să ajungi la orice rezultat, trebuie muncă uriașă și stăruință de fier.

Dacă se ridică starea economică a țării, dacă se va schimba structura socială, cu ușurință ne vom câștiga și drepturile politice și se va ridica și nivelul cultural, iar dacă muncă noastră va fi zadarnică vom avea poate și vot universal, dar în America.*)

Lupta în parlament. Lupta partidului național în parlament face cea mai bună și cea mai adâncă impresie în cele mai largi cercuri ale poporului nostru. Primim zilnic la redacție scrisori dela țărani pe cari îi pasionează în grad suprem energica luptă ce se desfășoară.

Din Budapesta primim însă informațiunea că în aceste zile grele și atât de importante pentru noi abia câțiva deputați sunt, cari luptă și stau în Budapesta luând parte la ședințe, din pricina aceasta ar fi suferind și acțiunea. Cum a fost chiar cu cazul lui Juriga, la aceea ședință de importanță colosală când nu erau de față decât patru deputați de ai noștri.

Exprimăm în primul rând dorința luptătorilor mai de samă și conștiincioși, și în al doilea rând dorința întregii obște române de a-i vedea la luptă pe toți deputații noștri. Știm că fiecare are și afaceri particulare. La discuția bugetului trebuie însă să fie câți mai mulți de față. E o datorie supremă asta în schimbul onorurilor și a părții plăcute a deputăției.

Supărarea patrioților. Scriind despre secția »Românilor de peste hotare« a expoziției din București, »Erdélyi Hirlap« e cătrănită rău văzând de câtă avere dispune »Fondul Gojdu«. Dela 186.855 fl. cât a fost în anul 1870, acest fond are azi 6,137.691 coroane și dela 1870 și până în 1905 au primit stipendii 2718 tineri români dându-li-se nu mai puțin ca 1,063.852 coroane.

Virilismul. Ne-am exprimat eri îndolia că Andrassy va propune desființarea virilismului. Azi ne și vine deja din Buda-

*) Față de unele afirmări, avem rezervele noastre. Real.

lat în fiecare an nu ne dă decât date foarte precize asupra administrației fondului de teatru, ascunde o parte tot atât de importantă și mai importantă prin faptul, că acești bani n'au menirea să zacă îngropați și nici să se capitalizeze, ci să dea naștere la o mișcare oare-care, mică la început, dar crescând mereu.

N'am văzut nici un plan, desigur însă au fost sute de propuneri — nici o rezoluție nu s'a luat cu toate, că e vremea, ca arhitecții aceștia să înalțe odată zidurile pe fundamentul făcut de popor. O singură părere, a dlui Il. Chendi, o văd, dar numai o văd — publicată în darea de samă a dlui dr. I. Blaga, secretar al societății pentru fondul de teatru, de a se încredința traducerea de piese bune streine dlui Iosif și Goga.

Mă întreb, de ce nu se face acest lucru? Un pas mai departe! Tot dl dr. Blaga, pe care-l stim foarte mult și care pare a nu purta nici o vină de starea atât de moartă a acțiunii noastre teatrale — ne dă în același raport pe față neînțelegerile între societate și primul ei bursier dl Z. Bărsanu. Ce neînțelegeri vor fi putând desbina aceste două puteri una de alta, cari au crescut izolate fiecare prin sine, și cari unite, sunt singure, cari ar putea duce luptă puternică, inversunată până la sfârșit, nu înțeleg și iarăși nu mai înțeleg întrucât primul pas făcut de societate prin acordarea unei burse dlui Bărsanu, ar fi fost nenorocos, după cum afirmă dl Blaga, iar al doilea cazul cu dl Bănuț — mie mi se pare numai un caz — ar fi plin de noroc! Să lăsăm timpurile viitoare să ne arate adevărul!

E vremea să trecem odată peste desbinările

acestea, cari nu ne sunt de nici un folos și să ne punem pe muncă. Comitetul societății pentru fond de teatru să îngrijească de formarea unei trupe stabile și oamenii noștri politici să exodereze la guvern liberă acțiune pretutindenea.

Publicul mare așteaptă rezolvarea acestei probleme; dați-i artiști cu talent — pentru că acest public trebuie educat, prin talentul său artistul face să se priceapă arta, — iar nu ori-ce paraziți, cari fac multă larmă și puțină ispravă.

Așteptăm o hotărâre grabnică din partea dlui Iosif Vulcan, președintele societății și membru al Academiei Române. Să fie venerabilul bătrân dela Oradie atât de decepționat față de marea lui operă, încât să o năpustească tocmai când un ultim asalt ar încoronă cu un desăvârșit succes activitatea sa de aproape o jumătate de veac pe terenul cultural. Dar ideea înființării unui teatru la noi a îmbrățișat-o cu atâta căldură acest bătrân; dânsul a continuat fericita inspirație, care o să formeze în viitor un puternic stâlp la opera noastră culturală; ne-a scris piese, ne-a adunat bani, ne-a arătat calea, pentru ce nu ne-ar călăuzi până la sfârșit, pentru ce nu vrea să-și vadă visul cu ochii?

Inainte de a vorbi de rapoartele, ce trebuie să lege pe cei chemați a face artă de societate, lucru asupra căruia voi veni cu amănunte într'un articol viitor, mă întreb dacă așa numitele societăți de diletanți nu sunt de vr'un folos oarecare? De sigur, că mulți, foarte mulți o să tresară, când le voi spune, că nu ne sunt de nici un folos, cel mult am putea zice, că sunt ocaziuni

de întâlnire, de petrecere, fără a avea un scop cultural.

Cel mai de căpetenie merit, ce îl are și trebuie să-l aibă la început scena românească, este lăgărea și propagarea limbei frumoase, românești, a dialectului fluent și dulce a limbei cântate cu atâta maiestrie și farmec de poezii și literaturii noștri.

Cum treci Oltul limba românească e atât de barbară, dialectele atât de felurite, influențate atât de apăsător de străini, încât îți pare ciudat când întâlnești pe cineva, cu care te poți înțelege, și nu numai poporul de rând e înstrăinat de limba noastră frumoasă, ci chiar masa cultă formată de advocați, preoți și învățători e răpita și subjugată de puternicul curent al înstrăinării și tocirii limbei noastre literare. Singură generația mai tânără păstrează în vorbire un dialect mai curat, o limbă mai dulce, dacă n'a avut cumva nefericirea să studieze la școlile din Năsăud și Beiuș, unde caracterul limbei a rămas neschimbat ungrit și sălbatic.

Limba Dlor, limba, cultivați-o, că ea e singura noastră mântuire națională, prin ea ne întărim puterile, ne fortificăm ideile, ne închegăm ca element puternic, ca popor nebiruit. Iată de ce afirm, că scena ne poate face cu atâta chemare această propagandă. Vreau să aud pretutindenea cum mi-a spus în atâtea locuri, ce frumoasă e limba ce se vorbește pe scenă, vreau să se mire toți românii, vreau să rămenească la dialectul frumos, să-l îndrăgiască și să-l cultive.

Facă-ne acest serviciu societățile de diletanți-

pesta știrea, că *virilismul se va desființa numai în orașe*. În comitate, unde sunt naționalități, va rămâne și pe mai departe. Aceasta se impune, zice Andrassy, din motive — naționale! Lege, drept și dreptate, nu se iau în considerație.

Ancheta în afacerea mandatului dela Ilanda mare. Zilele acestea au sosit la Tabla din Cluj actele dela Curie privitoare la orânduirea unei anchete în afacerea alegerii dlui Dr. T. Mihali la Ilanda-mare. Presidentul Fekete Gábor a însărcinat cu facerea anchetei pe judele de Tabla Incze Gerő, care se va duce la fața locului peste o săptămână. Ancheta va ține mult, deoarece sunt de ascultat vre-o sută patru-zeci martori. Și e român de naștere — Farkas — cel-ce a făcut petiție contra alegerii, de năcaz că poporul nu l'a ales pe el, omul lui Bánffy și al tuturor guvernelor dela care așteaptă căpățuire!

Tradare! În pašalicul «Ilustrității Sale dlui C. Burdea» s'a comis o neagră tradare de patrie. Căci la serbarea jubilară a vrednicului protopop Ghidiu 10 inși ar fi intrat prin surprindere în sală și au cântat «vestita cântare daco-română», — scrie «Magyarország...» Vicișpanul Issekutz a și intervenit ca primarul Bordan să pornească cercetare disciplinară contra controlorului dela primărie Achim Alionte și a executivului George Oiuța. Cât despre scriitorul Petru Hertila, porunca a fost să-l destitue îndată din — slujbă. În chipul acesta patria e salvată.

Din Dietă.

— Ședința dela 12 Decembrie. —

În cursul dezbaterilor asupra bugetului agriculturii, mai mulți oratori au atins și cestiunea națională.

Deputatului kossuthist **Irsai József** spune că nu are teamă prea mare de gogorița naționalităților. *Nu-i atât de negru dracul pe cum îl zugrăvim.* (Voci: Ba da, sunt mai răi ca dracu!) Pentru aceea cere ca și naționalităților să se dea avantajii economice. Cunosc pe naționalități, căci am crescut între ele și sunt vecin cu deputatul român Vaida. Rasa conducătoare nu-i primejduită în Ardeal. Românii nu-s așa de primejdioși precum să crede. Dovadă discursul la universitate

Răspundeți și atunci vă voi purta prin Munții apuseni și pela Gherla ca să vă ascundeți fața în palme și să fugiți rușinați.

Și pentru a sfârși deocamdată, încă ceva mai am de spus: Ne trebuie — artă nu diletantism. Publicul să plece cu impresia săpată adânc în inimă, arta să-l transforme cu fiecare ocazie, să aibă o mulțumire sufletească, un impuls moral, o însuflețire, un îndemn bărbătesc, curaj la fapte mari, la muncă cu puteri unite, care singură ne salvează. Mijloacele le avem; cei ce le stăpânesc, să nu mai stea pe gânduri; iar dacă nu le convine aceasta, atunci să dea banii la săraci.

H A Z.

Moștenirea.

A.: Și ce ai moștenit după soacră-ta?

B.: Mult, foarte mult!

A.: Așa? Ce, anume?

B.: Liniștea casei!

alui Moldovan Gergely, care ca român a ajuns rector la universitatea din Cluj. Să nu combatem pe naționalități cu arma tăioasă a forței, ci cu arma mai puțin dureroasă a păcînicii.

Abraham Dezső (tinărul) combate instituția bunurilor de mână moartă. Preconizează ideile lui Beksics care combate bunurile de mână moartă pe pustă, între unguri și cere mutarea lor între români, în Ardeal, cari sunt cei mai primejdioși dintre toate naționalitățile. Câte un mare moșier înfipt între români va influența de bună seamă pe români și va paraliza munca agitatorilor români.

Un incident simptomatic a fost al deputatului **Fenyvesi Soma**. El începe să vorbească despre focul care primejduște statul din partea naționalităților. Românii tăgăduesc în zadar că în Ardeal ar avea tendințe antipatriotice.

Președintele roagă pe orator să vorbească la obiect. Oratorul cere permisiunea camerei de-a-se abate, dar camera nu admite cu 45 *contra* 39 de voturi. Nefiind camera în număr, președintele suspendă ședința. Pe culuoarii primul ministru **Wekerle** muștră pe deputații cari au votat pentru permisiunea lui Fenyvesi de-a-se abate dela obiect.

Redeschizându-se ședința, Fenyvesi vorbește mai departe despre primejdia românească în Ardeal. Românii zice, expropiază tot mai mult pe săcui și unguri în Ardeal. Liniile căilor ferate sunt făcute tot prin ținuturi românești și neglijă pe săcui. În Ardeal se formează tot mai mult o clasă de mijloc românească, cu sentimente anti-ungurești. Băncile unguerești ajută mult această evoluție. Arată cu date statistice, întărirea băncilor românești. «Albina» a avut pela 1870 o circulație de câte un milion — două. În anul 1905 ea a crescut la 49 de milioane strânse mai mult din averea unguurilor (? — Red.) Guvernul să se grăbească, de-a lua măsuri în contra acestui progres economic al românilor.

Ședința se ridică la 2^{1/2}.

Mâne vor vorbi deputații slovaci **Skicsák** și **Milan Hodza** asupra acțiunii săcuesti a guvernului și a acțiunii din nordul Ungariei.

A V I S!

Numărul de azi al ziarului nostru, din cauza unui accident tipografic (când era să se pună sub teasc, forma a doua a ziarului a căzut și s'a risipit, așa că a trebuit să se culeagă din nou) apare cu întârziere pentru unele linii de expediție. Avizăm pe cititorii cu atât mai ales, cu cât ținem să știe că dacă primesc altădată târziu ziarul, vina nu e a noastră ci mai ales a poștei locale ori intermediare.

ADMINISTRAȚIA.

TEATRU, ETC.

Tinerimea română din Arad anunțase reprezentațiune teatrală împreună cu dans pe ziua de 15/28 și 16/29 Noembrie a. c. adevă pe ziua primă și a doua din postul Nașterii Domnului. Episcopul nostru a denegat sala Casei naționale, care este proprietatea parohiei, pentru acest scop și-a oprit pe subalternii săi dela participarea la acele petreceri, îndeosebi pe tinerimea dela institutul ped.-teol. A urmat apoi două corespondențe de-odată, una în «Drapelul» și alta în «Gazeta Transilvaniei», în cari episcopul Ioan I. Papp e tractat ca și un fel de ignorant al artei române. La aceste comentare ni-se cere publicarea lămuririlor pe cari datori suntem a le înregistra pe principiul «audiatur et altera pars». Lămuririle provenite din partea unui amic deopotrivă și al tinerimei și al cercului episcopesc, sună așa:

«Casa Națională este situată în mijlocul țărâ-nimei noastre aradane în așa numita Pârneavă, unde se țin obicinuitele jocuri ale tinerimei noastre țărănești și tot felul de petreceri și reprezentațiuni.

Prea Sfințitul dete ordin ca în săptămâna primă a postului să nu să țină jocuri ori alte petreceri, precum datorința avea a se îngrijii de respectarea posturilor bisericesti barem în casele bisericesti. Când apoi i-a advenit invitarea la teatru și «petrecere dansantă» anume Duminecă în 12/25 Noembrie a chemat pe aceia despre care presupunea că stau în legătură cu domnul Bărsanu, și le-a spus să-l avizeze despre aceea, că petrecerile sunt deja oprite pentru alții în Casa Națională și așa să-l avizeze despre aceasta ca să nu vină de astădată, căci altfel erau evidente urmăriile dintre popor, că adică domnilor le e permis să-și petreacă și în post, iar lor nu.

Nu știu dacă a fost dl Bărsanu avizat despre aceasta ori nu, destul că a venit și dispoziția nu mai putea fi revocată, chiar și după abstarea dela dans, din conziderație față de popor, care nu prea știe face deosebire între teatru și petrecerea cu dans. Încât pentru tinerimea dela inst. ped.-teologic, din capul locului nu putea participa în aceea săptămână la nici o petrecere, fie cu joc fie fără joc, căci după disciplina seminarială elevii în săptămâna primă a postului Crăciunului și a Paștilor nu ies de fel afară din seminar și aceasta disciplină care își are partea ei spirituală nu putea fi abandonată nici chiar de dragul artei, căci arta artelor pentru biserică este cultivarea sentimentelor religioase-morale. Tinerimea aranjatoare încă a ajuns în impasul reprezentației cu dans în prima zi de post, prin o rea informație și adevă, că zăpostirea ar fi fost să fie Joi în 16/29 Noembrie și așa a crezut ca more patrio să facă zăpostirea cu nițică petrecere. Răutate dar n'a fost nici din o parte, ci numai o încurcătură din care episcopul a preferit a susține cinstea posturilor, că scăderea artei se poate repara mai ușor decât scăderea celor sfinte. În sfârșit doar era mai prielnic pentru bunăstarea noastră socială dacă dnul Bărsanu mergea mai departe, la Oravița și apoi în interval se alegea o nouă zi pentru reprezentațiile sale teatrale, când n'ar fi subverzat piedecile primei zile din post și împreună ne-am fi bucurat de o zi bună în loc ca împreună să ne supărăm de soarta Taliei române, care de, trebuie să țină cont și de caracterul ei creștinesc.

În cât privește lecția cu cultura clerului, mulțumim de sfat, dar mai mereu cu rânduielile... căci treaba asta-i foarte elastică, vă zicem noi, ca și contraserviciu pentru binevoitoarele sfaturi și cari nu vrem să ne certăm ori-cât ar vrea aceasta alții, fie ei chiar artiști ori pseudo-artiști etc.

Ne place a crede că «Drapelul» și «Gazeta» expunerile de sus le vor lua *ad referendum* pentru cititorii lor și astfel se va închide incidentul.

Înalte de dejun, dacă beal un jumătate de pocal de apă amară

Igmándi

al lui **Schmidthauer**,

stomacul neregulat îl aduce în ordinu în decurs de 2-3 ore.

Medicament foarte bun pentru împiedecarea boalelor interne, tot așa are efect admirabil la boale de stomac intestine, și de sânge tot așa contra îngrășării, contra trohnei, respirării grele, gălbenare, umflarea ficatului și fierei, diabetă, vână de aur, podagră, reumă și multe boale interne. Comandă se pot face la Schmidthauer Lajos, farmacist în Komárom. Se capătă în fie-care farmacie mai bună și prăvălie de coloniale. Prețul unei sticlă mici 30 centuri 50; să nu se confunde cu alta apă amară.

sciască legea, și să ceară marcă, dacă nu vrea să fie pedepsit.

Aceasta e icoana ținutului unde proprietarul fericit e erarul, și unde erarul procede în așa mod. Mărturisesc în modul cel mai sincer, că nu acuz actualul guvern, la din contră dela acesta aștept sanarea răului. Dl ministru când i-au adus la cunoștință aceste date, a avut bunavoință a ne spune, să lucre cu concetățenii lor în direcție economică (Vii aprobări) — dacă imi aduc bine aminte a spus-o în 24 Iunie 1906 — și dacă în direcția economică vor observa violențe, să i-se spună, vă asigur că nu se va feri a le sana. (Aprobări.) Cred că am citat corect. Intre astfel de împrejurări mă adresez către dl ministru cu deplină încredere.

Dar on. Dietă, aceasta încă nu-i nimica. (Ilalitate).

Eber Antal: Increderea nu-i nimic!

Stefan C. Pop: Declarațiile ori-și-cui le puteți lua la îndoială, dar eu n'am dreptul să iau în dubiu declarațiile colegilor mei, căci n'am dreptul. (Aprobări.) Se poate, că erarul va procede de acum înainte mai corect, dar până acum au trimis acolo oameni cari nu se pricep de fel, cari vreau să joace rol mare și în tot locul voesc să facă același lucru. Cred, că ce e potrivit pentru că n-aveți, acela e potrivit și se poate acomoda și în locuri stâncoase, pe vârful munților, ș'au făcut grădini de lăcș și acolo, unde n'aduc nici un folos. (Va urma.)

Din România.

Inaugurarea stațiunii agronomice dela Herăstrău. Sâmbătă, la orele 10 dimineața s'a inaugurat localul stațiunii agronomice, situat pe șoseaua Kasseleff, vis-à-vis de școala de agricultură.

Serviciul divin s'a oficiat la orele 10 jumătate de preoții bisericei respective.

După oficierea serviciului divin au vorbit dñii Corneliu Român, directorul stațiunii agronomice și Ioan N. Lahovari, ministrul domeniilor.

D. Roman, în discursul său a făcut istoricul agriculturii în România, a arătat însemnătatea stațiunilor agronomice în străinătate, a făcut istoricul singurei stațiuni agronomice pe care o are România și a arătat toate foloasele economice ce se pot trage din agricultură prin mijlocul stațiunii agronomice, care formează baza științifică a agriculturii naționale.

În a doua parte a discursului său, dl Roman arată îmbunătățirile de care stațiunea agronomică are absolută nevoie.

Dsa termină aducând elogii M. S. Regelui, cel mai mare agricultor și protector al agriculturii române, și dlor Aurelian și Stoicescu, foști miniștrii de domenii, cari au dat un puternic concurs stațiunii agronomice și agriculturii în general, dlui Ioan N. Lahovari, secretarilor generali și dlor Nicoleanu și V. S. Brezeanu, directorul și șeful serviciului agriculturii.

Dl ministru de domenii răspunde, că cunoaște din dejuns însemnătatea stațiunilor agronomice, și ca cunoaște toate progresele realizate de agricultura noastră națională prin mijlocul acestei instituțiuni.

Evident, adaugă dsa, că în țara românească agricultura trebuie să rămână temelie statului și de aceea trebuie să lucrăm în așa mod în că agricultura să fie cât mai națională, pentru ca rentabilitatea pământului să crească.

Se cuvine să se înființeze școli de agricultură, de model și să se dea dezvoltare institutelor agronomice, pentru a îndruma mersul agriculturii pe calea progresului.

Dl Lahovari termină, aducând de asemenea elogii M. S. Regelui, care a îndrumat atâta agricultura, cât și alte ramuri de bogăție ale țării pe calea progresului și urând Suveranului o deplină și grabnică însănătoșare pentru fericirea țării.

Statistica pădurilor. Din statistica generală a pădurilor pe care ministrul de domenii o publică la finele lunii viitoare se vede că întinderea

totală a fondului forestier al României e de 2,755.755 ha, care se repartizează astfel: pădurile statului cu goluri cu tot 1,965.528 ha; pădurile comunelor și stabilimentelor publice 125.985 ha, pădurile domeniilor Coroanei 76,401 ha, iar pădurile particularilor 1,490.841 ha.

Intinderea cea mai mare o ocupă fagul 242,022 ha, stejarul 113.190 ha, bradul 85,302 ha, gornul 83,355 ha, molidul 61.931 ha și carpenul 60,164 ha.

Din străinătate.

— **Rusia.** Duma cea nouă nu va se-măna cu cea veche. Cei 180 de cadeți cari au iscălit manifestul dela Viborg nu mai pot fi aleși; li s'a luat dreptul. Biuroul nu va fi din cadeți și nici majoritatea nu va fi a cadeților.

Vor fi mulți reacționari, dar și mulți revoluționari. Cine sunt reacționarii: Întâiu »bărbații cu adevărat ruși«, cari se fălesc cu 3—5 milioane de alegători, de și nimeni nu-i crede. Dar câți vor fi, vor face scandal în numele monarhiei și în potriua constituției. Al doilea »Octobriștii«, partid de guvernământ, partizani ai lui Stolipin. Vor avea sprijinul guvernului și mulți deputați în dumă. Vecini de Octobriști sunt »Narodnicii«, conservatori, dar antisemiți și în potriua naționalităților. Aceștia vor un ministru respunzător către dumă.

Vine apoi partidul »inoirei pacinice« cu graful Heydee, principele Trubețcoi, Șipof, etc. Aceștia nu încuviințază politica violentă și nelegală a guvernului. Primesc, în unele condiții, exproprierea moșilor mari. Ei cer libertatea conștiinței, a presei și a întrunirilor. Sunt oportuniști în chestia naționalităților; cer responsabilitatea miniștrilor. Sunt monarhiști, deci vor susține pe Stolipin în multe chestii.

Cadeții sunt mijlocii între partidul muncitorilor și cei ai »inoirei pacinice«. Partidul muncitorilor e pe față revoluționar, dar e gata a primi monarhia, dacă țarul se va lăpăda de orice putere; dar e mai mult de cât democrat. Acest partid va face stânga extremă împreună cu social-democrații.

Dacă astea trei partide vor mai avea majoritatea, guvernul o va disolva. Se înțelege însă, pentru a avea o Dumă în stare de-a lucra pacinic și a nu avea pretenții înaintate, guvernul va face toate stăruințele.

Totuși Duma viitoare rămâne o enigmă.

— S'au descoperit furturi de două milioane la căile ferate siberiene.

— Dela topitoria din Ircuț s'a furat aur de 90.000 de ruble.

— Stolipin ar fi declarat, că va disolva Duma, dacă nu-i va fi pe plac și că garantează creditorilor europeni ordinea și plata regulată a anuităților.

NOUȚĂȚI.

A R A D, 11 Decembrie 1906.

— **Starea sănătății regelui Carol.** Citim în »Patriotul«: Starea sănătății Suveranului continuă să se îmbunătățească din zi în zi.

M. Sa a părăsit patul și a manifestat dorința de a primi în persoană, comisiunile de răspuns la mesagiul Tronului ale Corpurilor Legiuitoare, cari va avea loc Duminecă, în ziua de 3/16 Decembrie v.

— **Dar de Crăciun.** »Narodny Listy« din Praga primește știrea că vorbind cu delegații membrii ai Casei Seniorilor din Austria, M. Sa Monarchul și-a exprimat dorința ca drept dar de Crăciun să poată da popoarelor sale, în foaia oficioasă, legea sufragiului universal.

— **Invățături maghiare despre expoziția din București,** — este titlul seriei de articole scrise de Barna Endre în »Erdélyi Hirlap«, pe baza cărora a scris violentul seu articol profesorul universitar dr. Apáthy. Minciunile și intortochăriile cele mai îndrăznețe sunt fondul acestor articole, luate toate ca »dovezi ale trădării Valahilor«.

Se ia ca »trădare« că scriem Wien, Sibiu, Șimleu etc. Se afirmă că am trimis la expoziție hărți oprite (pentru cari în România s'ar închide orice învățător, aici însă le folosesc toți), »Cartea de aur« de T. V. Păcățianu e prezentată Ungurilor ca »operă oprită fiindcă agită contra statului«, și totuși figurează la expoziție... Ne așteptăm să-și declare război României! »Enciclopedia« dlui Diaconovich e prezentată ca cea mai monumentală operă, pentru a dovedi că Români d'aici nu sunt prigoșiți, — și în felul acesta: cu minciuni și stupidități e hrănit publicul maghiar ardelean de mai multe zile și o să fie într'una, căci presa maghiară are libertate deplină pentru a ne ponegri și calomnia.

— **Societatea de lectură »Andrieu Șaguna«** aranjează ședință publică Mercuri, în 29 Novembre v. 1906 în memoria Marelui Arhiepiscop Andreiu în sala cea mare a »Seminarului Andreian« (Sibiu.)

— **Hirotonire.** Prea S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, a hirotonit întru preot pe Alexandru Drimba, ales preot în Ceteș.

— **Alegere de preot.** În comuna Cuesd din tractul Pesteș, Marți în 21 Noemvrie, la »Intrarea în bis.« s'a îndeplinit postul vacant de preot fiind ales cu unanimitatea voturilor dl Ioan Tr. Filip. Felicitări!

— **Varjassy Lajos.** Sub acest titlu ziarele locale făcând cunoscut trecerea la pensie (de sălă, bucurosi!) a lui Institoris Kálmán, fac propagandă ca Aradul să aleagă primar pe Varjassy Lajos, ceea-ce desigur se va și întâmpla.

— **Zăpadă.** Azi noapte a căzut întâia oară zăpadă pe teritoriul comitatului nostru.

— **Necrolog.** Maria Șerban, văduva preoteasă a răposatului și de pie memorie Simeon Popovici, a distinsului paroch al Bichișului, a încetat din viață în Bichiș la 29 Novembre la ora 1 din noapte, după împărtășirea cu sfințele taine ale muribunzilor, în adâncă etate de 88 ani. Scumpele rămășițe ale răposatei s'au așezat spre vecinică odihnă în 1 Decemvre n. la 9 și jum. înainte de amiază.

— **Spiru Costuri a murit otrăvit.** Sub acest titlu »Românul dela Pind« scrie:

Dela Salonic primim următoarele: Asupra morții martirului Costuri am aflat o veste foarte gravă: el a murit otrăvit.

Un funcționar turc, om conștiincios mi-a declarat cele ce urmează: M'am transportat imediat la fața locului, când am auzit detunăturile de revolver. Am auzit că Spiru Costuri era rănit cu un glonte și l-am dus la farmacia grecului Rosides, ca să fie pansat și să examinăm rana lui. Desbrăcându-l am văzut, că el nu era rănit la spate, ci numai la șolduri și că rana lui nu prezintă nici o primădie de moarte. De altfel însuși rănitul nu se simțea așa greu. Vorbea foarte ușor și nu suferea de vre-o mare durere. Era convins, că se va vindeca și răspundea cu cea mai mare seninătate la toate întrebările autorităților.

A fost pansat la farmacia lui Rosides și apoi transportat la spitalul comunal.

Nu-mi venea să cred, când am aflat, că el a murit. Era cu neputință ca cineva, mai ales un om tânăr și robust ca dânsul, să moară de o rană așa de puțin primejdioasă.

Bănuesc, dar, și sunt convins, că omul acesta

Iconostase noi,

precum și renovări după specialitate se execută cu cea mai mare conștiințiozitate la z i d a r u l de b i s e r i c i

Schmidt János,

◀ **Budapesta** ▶

● IX. Soroksári utca 40. ●
Fondată la anul 1888. ●

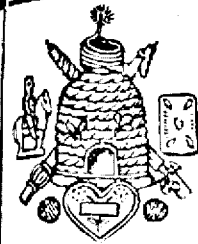

Liferantul de lumini de ceară a diecezei catolice din com. Bihor și Silágy.

INTEMEIAT LA 1835.

Frölich Jozsef pregătitor de lumini de ceară
NAGYVÁRAD.

Recomandăm în binevoitoarea a onor. public, fabricațiunile sale de lumini de ceară, lumini de ceară de I-a calitate bucata 4.80 Cor. II-a calitate 4 Cor. III-a calitate 3 Cor. — Tot felul de lumini mai mici, albe, galbene sau colorate. — Lumini de ceară pentru cununie, albe și frumos aurite părechea dela 5 Cor. până la 100 Cor. — Cea mai fină lămâie din Egipt, prima 2.40 Cor. secunda 1.80 Cor. tertia 1 Cor. — Cel mai fin oleu destilat de flori în cano de tinichea Indosebi pentru biserici. Klgr. 96 fil. — Recomand luminile mele pentru altar, pregătite din steariu curat, ce nu picură și nu curg. Și cea mai bagatelă comandă o eșcut prompt, pachetare nu se cmpută și dela 5 Klgr. în sus expediția e francată.

Adjustat cu mașini cu putere electrică.

Miere și ciară galbină cumpăr pe lângă prețurile cele mai mari.

COLUMBIA

escelent mijloc contra pișcăturilor de insecte și țintari.

Prețul împreună cu fliditățile aparținătoare 1 cor. 20 fil.

Pastilla-Tannin

e unicul medicament cu efect în potriva diareii copiilor.

Bucata cu 10 fileri.

Se capătă numai la unicul apothecar:

Rozsnyay Mátyás

Arad, Szabadság-tér.

Sirupul carpatian pentru pept al lui Barcsay!

Cu fier, calciu și sirup de brad.

Acest sirup, ce se întrebuințează cu succes de 30 de ani, e admirabil medicament contra tusei și asudărei de noapte.

Promovează pofta de mâncare, nutrirea și mistuirea; întărește și întinerește corpul.

Bărbații și copiii, îl pot folosi fiindcă are deosebită influință asupra singelui și formărei oaselor.

Prețul unui flacon 80 cr.

Se poate căpăta numai la spîțaria lui

Barcsay Károly

Szeged, Széchenyi-tér 12.

Distinsă la expoziția milenară în 1896.

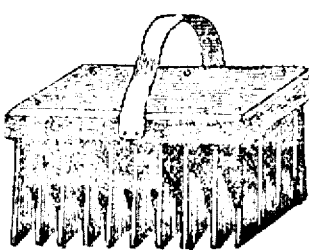

Fabrică de perii a lui

Oblát Lajos

Budapest, VII., Damjanich-utca 7.

Fabrichează tot felul de perii, precum: de oțel, aramă și din coame de rimători.

Correspondență în limba maghiară, germană și franceză.

TELEFON 39-01.

Catalog gratis și franco.

TELEFON 238.

TELEFON 238.

Paltoane pentru dame după moda cea mai nouă

Cojoace pentru femei

Paltoane pentru fete

în prețuri foarte scăzute.

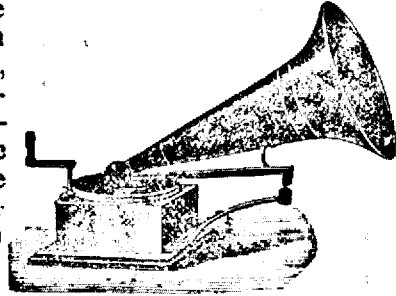
Radó Gyula,

MAGAZIN de HAINE pentru FEMEI.

vis-à-vis cu biserica Minoriiilor.

**Nici la o familie nu-i iertat
să lipsească gramofonul!**

Prețuri foarte ieftine! Phonograful lui Edison dela 5 fl. în sus
Gramofon cu plăci dela 9 fl. în sus. Automate pentru ospătari,
dela 35 fl. în sus. Suluri plăci duble
mare asortiment. Noutăți Gramaphon
suruitor! Ilustrate cu cântece și note,
bucata 20 cr. Catalog ilustrat despre *Pho-
nograph, Gramophon și Automate* se tri-
mite gratuit și scutită de timbru. Prin e-
tot felul de plăci întrebuințate sau le
schimb după plac. Cel mai ieftin isvor de
adjustare pe acest teren în întreaga Ungaria

Tóth József,
comerciant de gramophone Szeged, str. Könyök nr. 3.
Correspondență în orice limbă!
Nouă plăci românești!

Puțin venit, mare circulație!
Nu este un cadou mai frumos decât un gramophon.

Fabrica de cupatoare din Meidinger a lui
KOCH JENŐ
Budapest, V., Bâthory-utcza 9.

Primește aranjamente pentru încălzirea cu aer
a castelelor, caselor de familie, biserici,
teatre, hoteluri etc.

Telefon 8-69.

Catalog despre cup-
toare Meidinger la
dorință trimis gratuit.

Planuri pentru aran-
jamente de încălzire din
centru se fac gratuit.

Rosenberg József
BAZAR
în piața SZABADSÁG
(lângă cafeneaua Pölzl).

Aduc la cunoștința onoratului public cumpărător, că
EXPOZIȚIUNEA DE GRĂCIUN
a bazarului meu din piața Szabadság
s'a deschis din ziua de azi. — Despre buna calitate și can-
titate ori și cine se poate convinge.

Cu stimă:
ROSENBERG JÓZSEF.

Mare asortiment de GRĂCIUN și ANUL NOU.

Colorator de sticlă
MAYBÖHM KÁROLY
Budapest, VI., Országbiró-u. 33.

Primește spre efeptuire lucrări artis-
tice. — Mustre trimit gratis și franco.
La dorință călătoresc și la fața locu-
lui pe spesele mele.

Fabrică de casse de bani și tresore a lui
GELLÉRI ÉS SCHULLER
Budapest, VII., Dob-u. 63.

Se fabrică: casse de bani scutite de foc și spargerii
pixe de bani pentru biserici, dulapuri
(scrine) pentru bi-
blioteci și păstrarea
documentelor, pen-
tru matriculanți, odăi
și scrine cu pereți
imbrăcați în otel.
Mare magazin permanent.
Catalog gratis și franco.

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist
Piața Szabadság nr. 7. ARAD Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de
mașini de cusut **SINGER și MINERVA.**
Unicul magazin de
renumitele mașini de cusut
PFAFF.

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articoli pentru bicicletă și mașini de cusut.

In magazin se află
mare asortiment de
gramofoane și plăci.
— Condiții de solvire foarte avanta-
gioase. —

MARE OFICINĂ DE DREGERE.

